

Π.3.1.4 Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων
ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης

Παραδειγματικό σενάριο στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας

«Ρώτα το νερό τι τρέχει»

ΣΩΤΗΡΙΑ ΣΑΜΑΡΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2011

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.1.4 Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Περιεχόμενα

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	4
ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	4
ΣΤΟΧΟΙ-ΣΚΕΠΤΙΚΟ	4
ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΦΑΣΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	6
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	10

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Τίτλος

Πρώτα το νερό τι τρέχει

Δημιουργός

Σωτηρία Σαμαρά

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Διδακτική ενότητα

«Πρώτα το νερό τι τρέχει» (Δ' Δημοτικού, τ. Α', σσ. 42-44)

Τάξη

Δ' Δημοτικού.

Χρονική διάρκεια

Θα απαιτηθούν 4-5 διδακτικές ώρες

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Περιλαμβάνονται δραστηριότητες που σχετίζονται με τη θεματική περιοχή «Το νερό ταξιδεύει», που θίγεται στη 2^η ενότητα του α' τεύχους της Γλώσσας της Δ' Δημοτικού και δίνουν αφορμή για συνειδητοποίηση συγκεκριμένων εννοιών, όπως φράγμα, υδραγωγείο, ταμιευτήρας. Επίσης περιλαμβάνονται και δραστηριότητες που αφορούν στην εξοικείωση με την πλοήγηση με χρήση τρισδιάστατου χάρτη, στην αξιοποίηση και οργάνωση πληροφοριών από έντυπο και ψηφιακό υλικό, στην «ανάγνωση» ενός διαγράμματος.

Γ. ΣΤΟΧΟΙ-ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Οι δραστηριότητες και οι ασκήσεις στοχεύουν στη γνωριμία με ορισμένες πτυχές της πραγματικότητας και του κόσμου, με την καλλιέργεια του προφορικού και του γραπτού λόγου, καθώς και με την εξοικείωση με ορισμένες πτυχές των νέων γραμματισμών που εκπορεύονται από τη χρήση των ΤΠΕ.

Γνώσεις για τον κόσμο και στάσεις, αξίες, πεποιθήσεις

Επιχειρείται οι μαθητές/-τριες:

- να αποκτήσουν γνώσεις για τα φράγματα, τα υδραγωγεία, τις τεχνητές λίμνες ή ταμιευτήρες·
- να αποκτήσουν γνώσεις για το ταξίδι του νερού και το σύστημα ύδρευσης και αποχέτευσης·

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιχειρείται οι μαθητές/-τριες:

- να γνωρίσουν τις σημασίες ορισμένων λέξεων·
- να αποκτήσουν νέο λεξιλόγιο·
- να θυμηθούν γραμματικές κατηγορίες και μορφολογικά γραμματικά στοιχεία·
- να καλλιεργήσουν τον προφορικό και τον γραπτό τους λόγο·
- να οργανώνουν και να καταγράφουν πληροφορίες για μια περιοχή·
- να αναπτύξουν επιχειρηματολογικό λόγο (προφορικό)·
- να εξοικειωθούν με την παραγωγή πολυτροπικού κειμένου (συνδυασμός λόγου- εικόνας)

Γραμματισμοί

Επιχειρείται οι μαθητές/-τριες:

- να γνωρίσουν τη χρήση διαδικτυακού λεξικού·
- να εξοικειωθούν με τη χρήση σωμάτων κειμένων·
- να μάθουν να δημιουργούν πίνακα, να τον αυξομειώνουν, να εισάγουν σε αυτόν σχήμα, εικόνα·
- να μάθουν να χρησιμοποιούν το λογισμικό γενικής χρήσης Google Earth και ειδικότερα να πλοηγούνται με το ποντίκι, να εντοπίζουν μια περιοχή, να ορίζουν μια νέα τοποθεσία, να εισάγουν πληροφορίες γι' αυτή.

Δ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΦΑΣΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

(Σ. 42, με αφορμή το κείμενο «Το νερό ταξιδεύει» και πριν από την άσκηση 1)

2 ΕΝΟΤΗΤΑ

Στο διάστημα μεταξύ 1969-1979 κατασκευάστηκε φράγμα στον ποταμό Μόρνο, που βρίσκεται στο νοτιό θωράκι, καθώς και το υδραγωγείο του Μόρνου. Είναι το μεγαλύτερο φράγμα της Ευρώπης, ύψους 126 μ.

Η τεχνητή λίμνη του Μόρνου (Ταμιευτήρας* Μόρνου) έχει χωρητικότητα 780 εκατ. κ.μ. Από το Μόρνο το νερό φτάνει στην Αθήνα μέσω του υδραγωγείου του Μόρνου, που είναι ένα κανάλι διευθετημένο και διασυνδεδεμένο με τους υδραγωγούς Βουλιαχών και Αττικής. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα υδραγωγεία στην Ευρώπη και έχει μήκος 192 κ.μ.

Το νερό ταξιδεύει

Καλά παλιό πολύτιμο νερό

1. Στο χάρτη φαίνεται η διαδρομή που κάνει το νερό από το φράγμα του Μόρνου για να φτάσει στην Αθήνα.
 ■ Μπορείτε να περιγράψετε αυτή τη διαδρομή;
 ■ Από πού ακριβώς προμηθεύεται νερό η Αθήνα;

2. Υπολογίστε πόσα χρόνια έχουν περάσει από τότε που κατασκευάστηκε το φράγμα του Μόρνου μέχρι σήμερα.

3. Τρόφιμος με σάκτομο τρέφει...

«Το φράγμα του Μόρνου είναι το μεγαλύτερο φράγμα της Ευρώπης, ύψους 126 μ.»

«Το φράγμα του Μόρνου είναι ένα από τα μεγαλύτερα υδραγωγεία στην Ευρώπη και έχει μήκος 192 κ.μ.»

«Η τεχνητή λίμνη του Μόρνου έχει χωρητικότητα 780 εκατ. κ.μ.»

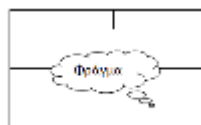
* ταμιευτήρας: μεγάλη δεξαμενή όπου συγκεντρώνουμε νερό

Ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει τις λέξεις στις ομάδες. Με την ίδια λέξη μπορούν να ασχοληθούν 2 ομάδες

Να διαβάσετε προσεκτικά το κείμενο (σ. 42) με υπότιτλο «Το νερό ταξιδεύει». Έπειτα να υπογραμμίσετε στο βιβλίο σας τις λέξεις *φράγμα*, *υδραγωγείο*, *τεχνητή λίμνη* ή *ταμιευτήρας*. Να πληκτρολογήσετε η κάθε ομάδα τη δική της λέξη στο ηλεκτρονικό λεξικό που θα βρείτε σε αυτή τη διεύθυνση <http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictonline/DictOnLineTri.htm> ακολουθώντας

τα εξής βήματα: Να γράψετε π.χ. τη λέξη *φράγμα* στο λευκό πλαίσιο που υπάρχει κάτω από τη λέξη «Λήμμα:», να επιλέξετε «Αναζήτηση», να ξαναεπιλέξετε τη λέξη «φράγμα» που εμφανίζεται στο μεγαλύτερο άσπρο πλαίσιο από κάτω και ξανά επιλογή «Αναζήτηση». Να αποστείλετε τη λέξη σας στα σώματα κειμένων επιλέγοντας «Αποστολή στα corpora» και κατόπιν «Αναζήτηση», «Άπαντα».

Στη συνέχεια να δημιουργήσετε ως ομάδα ένα ψηφιακό φύλλο με πληροφορίες για τη λέξη σας ως εξής: Από το μενού «Διάταξη σελίδας» να επιλέξετε «προσανατολισμός οριζόντιος». Έπειτα, στο οριζόντιο ψηφιακό φύλλο εργασίας σας να εισαγάγετε πίνακα με δύο στήλες και δύο γραμμές και να τον αυξομειώσετε ώστε η τελική του μορφή να είναι περίπου έτσι:

Έχετε ένα παραλληλόγραμμο χωρισμένο σε τέσσερα μέρη. Στο κέντρο να βάλετε σε συννεφάκι τη λέξη με την οποία ασχολείστε επιλέγοντας το μενού «εισαγωγή, σχήματα». Επίσης κάτω από τη λέξη, στο συννεφάκι, να γράψετε την ετυμολογία της. Στο αριστερό πάνω μέρος να γράψετε τι γραμματική κατηγορία είναι η λέξη, να την αναγνωρίσετε (ουσιαστικό, ουδέτερο...) και να την κλίνετε. Στο αριστερό κάτω μέρος να εισαγάγετε μία εικόνα που θα βρείτε στο διαδίκτυο (προτεινόμενοι δικτυακοί τόποι:

- <http://www.google.gr/search?q=φράγμα&hl=el&client=firefox-a&hs=b9o&rls=org.mozilla:el:official&prmd=ivns&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=>
- <http://www.plastiras-lake.gr/>
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A5%CE%B4%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF>

Στο δεξί πάνω μέρος να αντιγράψετε τον ορισμό που βρήκατε προηγουμένως στο λεξικό και στο δεξί κάτω μέρος να χρησιμοποιήσετε τη λέξη μέσα σε μια δική σας πρόταση. Να εκτυπώσετε τα φύλλα εργασίας, να τα χρωματίσετε εκτυπωμένα,

(για λόγους οικονομίας), να τα παρουσιάσετε ως ομάδα στην ολομέλεια και να τα αναρτήσετε στο ταμπλό της τάξης.

Να ανοίξετε το λογισμικό γενικής χρήσης Google Earth από την επιφάνεια εργασίας και να παρακολουθήσετε το ταξίδι του νερού στους τρεις νομούς: Φωκίδας, Βοιωτίας, Αττικής. Κάθε μια από τις ομάδες να τοποθετήσει από μία πινέζα στις λίμνες Μόρνου (περιοχή Λιδορίκι), Υλίκης και Μαραθώνα ακολουθώντας τα εξής βήματα:

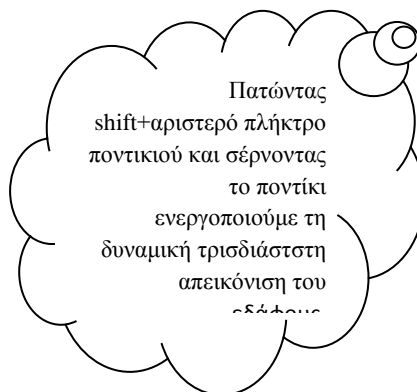
- Να πληκτρολογήσετε στην οθόνη σας και στο πλαίσιο που βρίσκεται πάνω αριστερά το όνομα του τόπου στον οποίο θέλετε να μεταβείτε π.χ. «Λιδορίκι» και να πατήσετε enter. Παρακολουθήστε στην οθόνη σας να εμφανίζεται η περιοχή «Λιδορίκι» (λίμνη Μόρνου).

- Από την πάνω μπάρα εργαλείων να επιλέξετε το κουμπί με την πινέζα ή από το μενού «Προσθήκη», να επιλέξετε «Σήμανση μέρους». Ανοίγει ένα πλαίσιο διαλόγου και εμφανίζεται μία πινέζα. Στο πάνω πλαίσιο διαλόγου να συμπληρώσετε το όνομα της τοποθεσίας –Λιδορίκι– και στο κάτω πλαίσιο διαλόγου με τίτλο «Περιγραφή» να συμπληρώσετε την περιγραφή της τοποθεσίας αξιοποιώντας πληροφορίες που υπάρχουν είτε στο βιβλίο σας είτε στη διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια «Βικιπαίδεια», αφού επισκεφτείτε την ιστοσελίδα: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CF%8C%CF%81%CE%BD%CE%BF%CF%82>.

- Να επαναλάβετε το ίδιο για τις Λίμνες «Υλίκη» και «Μαραθώνα».

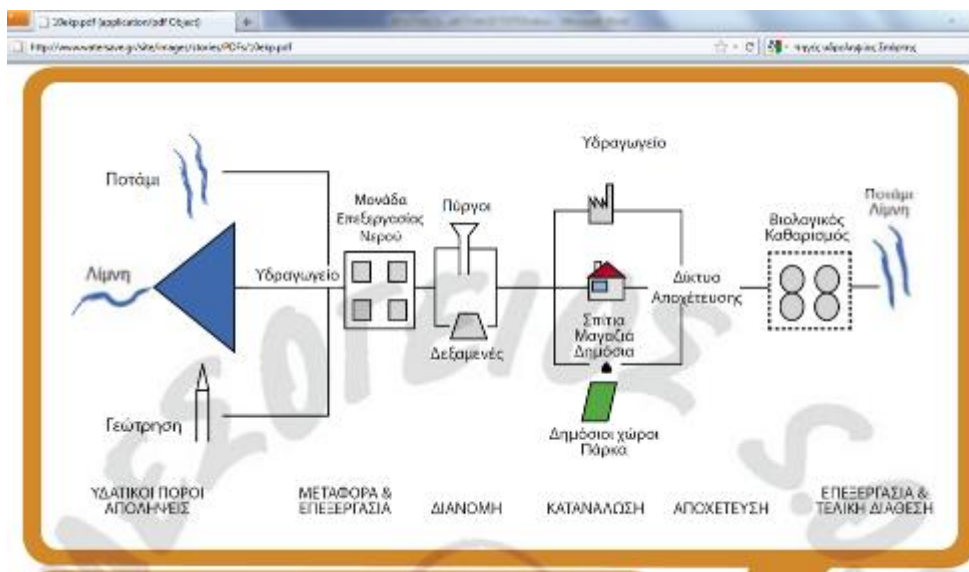
Ενδεικτικές βοηθητικές ερωτήσεις π.χ. για τη λίμνη του Μόρνου (φράγμα του Μόρνου):

- Πότε κατασκευάστηκε το φράγμα του Μόρνου;
- Σε ποιο νομό βρίσκεται;
- Ποιο είναι το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του σε

Να υπολογίσετε το συνολικό μήκος της διαδρομής του νερού από την λίμνη του Μόρνου μέχρι την Αθήνα ως εξής: Από την βασική εργαλειοθήκη του Google Earth να επιλέξετε τον «χάρακα» και στη συνέχεια στο παράθυρο που εμφανίζεται την καρτέλα «διαδρομή». Να μετακινήσετε τη ρόδα του ποντικίου έτσι ώστε να βλέπετε και τις τρεις πινέζες στην οθόνη (zoom). Να σύρετε διαδοχικά τον δείκτη του ποντικίου στη μύτη της κάθε πινέζας και να πατήσετε το αριστερό πλήκτρο του ποντικίου. Θα παρατηρήσετε ότι εμφανίζεται μία κίτρινη γραμμή στον χάρτη και ταυτόχρονα στο παράθυρο του χάρακα αναγράφεται η συνολική απόσταση σε χιλιόμετρα.

Στη συνέχεια να ανακοινώσετε τα αποτελέσματα στην τάξη και έπειτα α επισκεφτείτε την παρακάτω ιστοσελίδα, να εστιάσετε το ενδιαφέρον σας στο διάγραμμα που παρουσιάζει τα βασικά στάδια ενός συστήματος ύδρευσης και αποχέτευσης και να το συζητήσετε στην τάξη.
<http://www.watersave.gr/site/images/stories/PDFs/10ekp.pdf>

Να αιτιολογήσετε προφορικά γιατί κατά τη γνώμη σας στην Αττική υπάρχουν τόσο πολλοί ταμιευτήρες.

Εργασίες για το σπίτι:

- Να μάθετε απέξω τις σημασίες των λέξεων που διερευνήσατε (φράγμα, υδραγωγείο, ταμιευτήρας ή τεχνητή λίμνη). Να μπορείτε να τις χρησιμοποιείτε σε προτάσεις.
- Να δημιουργήσετε πίνακα –είτε μέσω του Η/Υ σας είτε στο τετράδιο Γλώσσας– για μια άλλη λέξη εκτός από αυτή με την οποία ασχοληθήκατε στην ομάδα σας

Ε. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Οι δραστηριότητες που αναφέρονται παραπάνω εμπλουτίζουν το μάθημα με στοιχεία που περιέχονται σε πόρους που προέρχονται από ΤΠΕ, χωρίς να ξεφεύγουν από τη λογική και τη σειρά που έχει το σχολικό εγχειρίδιο. Ο αριθμός των δραστηριοτήτων είναι μεγάλος σε σχέση με τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο. Γι' αυτό ο/η διδάσκων/-σα επιλέγει όποια (ή όποιες) δραστηριότητα θεωρεί περισσότερο χρήσιμη για τους/τις μαθητές/-τριες της τάξης. Αφού γίνουν οι δραστηριότητες, καλό θα ήταν ο/η

εκπαιδευτικός μέσα από συζήτηση να αναδείξει τα πλεονεκτήματα της δυναμικής τρισδιάστατης απεικόνισης του εδάφους σε σχέση με τον έντυπο χάρτη του βιβλίου της Γλώσσας. Αν υπάρχει διαδραστικός πίνακας στην τάξη, οι προτεινόμενες δραστηριότητες είναι καλό να γίνουν στην ολομέλεια με τη συμμετοχή κάποιου/-ας μαθητή/-τρια.